

EESTI LOODUS

Kibuvits, vana loodusnimetus

Kas linde peaks talvel toitma?
Lase nahkhiirtel magada!
Kohtla-Järve ja Soomaa

ISSN 0131-5862 (trükk)
ISSN 2226-3692 (võrguväljaanne)

9 770131 586018

2 **Aasta autori veerg: Kalju Kask**

3 **Sõnumid**

11 **EL küsib: vastavad Marika Juusu ja Merilin Raudna-Kristoffersen**

16 **Kuidas taimed ja loomad saavad eestikeelse nime?**

Toomas Kukk tutvustab eestikeelsete terminikomisjonide tegevust: nimetamise põhjused ja vajadused olenevad palju ka olendirühmast

22 **Kohtla-Järve nime tekkelugu**

Mait Sepp meenutab, kuidas sajad tagasi tekkis Eesti kaardile uus, eelkõige põlevkivitööstusega seotud kohanimi

28 **Kassitapp on alla meetri ja sea-tapp üle meetri ehk Nimi ei riku kandjat**

Marju Kõivupuu juhhib tähelepanu rahvapäraste nimetuste mõningatele tekkepõhjustele, eelkõige peitenimetuste omadele

32 **Sada rida Eesti loodusest: Eestimaa loodus nõuab aega ja kannatlikkust. Joosep Matjus**

34 **Üks Eesti paigake: Atla alvar Suure Tõllu maal: kadaka-rebasesambliku kodu**

Juhani Püttsepp jagab kohtumisrõõmu Lääne-Saaremaa loopealsete haruldaste liikidega – kadaka-rebasesambliku ja nõmmetähnivõrkliblikaga

36 **Eesti Looduse kahekümmes fotovõistlus**

40 **Poster: Eesti Looduse fotovõistluse loomafotode peauhind; Jaak Sarv**

42 **Intervjuu: Taimede ja loomade nimetused aitavad aru saada keelte sugulusest**

Eesti keele ajaloo ja murrete professorit akadeemik **Karl Pajusalu** küsitlenud **Toomas Kukk**

48 **Soomaa rikkus: rohkelt soid ja looduspaikade nimesid**

Eerik Leibak vaatleb Soomaa

maastikurajooni kohanimede tekkepõhjusti: mõnigi kord võivad need nimekasutaja ka eksiteele viia

52 **Tegutse teadlikult:**

Uus lehekülg raamatu eluteel

Martin Tikk jagab mõtteid, mida teha tarbetuks muutunud raamatutega ning kust kohast saab endale tasuta soetada kasuliku teose

54 **Kas lindude toitmine on pelgalt südame-tunnistuse asi?**

Marko Mägi väitleb lindude toitmise poolt- ja vastuargumentide üle: kui linde toita, siis peaks toit olema vähemasti mitmekülgne ja linnuliikidele sobilik

60 **Talvised kooparetked ohustavad talvituvaid nahkhiiri**

Rauno Kalda ja **Oliver Kalda** hoiatavad: talvel ei tohi koobastes käia, sest nõnda võime seada ohtu talvituvate nahkhiirte elu!

63 **Nuputa: ülesandeid bioloogia- ja geograafiaolümpiaadidelt**

64 **Lilli loodusmaja ühendab minevikku ja tulevikku**

Piret Pappel kirjeldab Viljandimaal tegutseva loodusmaja igapäevapraktikat: „otseku maal vanaema juures“

66 **Ilmateenistus 100: Halval ilmal mitu nime**

Ain Kallis püüab hoomata rahvapäraste nimetuste rohkust: ilma ga puutume kokku iga päev ja ka kehva ilma kirumine on ju südame lähedane tegevus

69 **In memoriam:**

Kaarel Roht, Virve Roost

70 **Kroonika**

74 **Mikroskoop**

75 **Ristsõna**

76 **Ajalugu, sünnipäevad**

77 **Registrid 2019**

90 aastat Eesti Loodusega

Olen sündinud 13. detsembril 1929. Teise maailmasõja ajal ja järel elasime venna ja emaga maal – Ardu küla ja Jägala jõe vahel tühaks jäänud metsataludes. Seda seetõttu, et ema sünnikoha Ardu küla Andrekse talu peremees Ludvig Kivilo oli olnud metsavend, aga 4. novembril 1945 sai ta punkrisse visatud granaadist surma ja talu võeti ära.

Emä oskas meile nimepidi selgeks õpetada palju taimi ja ka nende kasutamise. Me tundisime hästi ka söödavaid seeni. Emä ütlemisest saime teada, et tõelised vaskussid ei hammusta ja mürki neil polegi. Sel ajal oli Kõrvenurgas palju vaskusse. Meile vennaga hakkasid nad meeldima, aga neil ei tohtinud sabast kinni võtta!

Kui ma hakkasin õppima Tallinna 10. keskkoolis, mis oli varem ja on praegugi Nõmme gümnaasium, olid seal ju väga innukad loodushuvilised poisid Hans Trass, Erast Parmasto ja Harri Ling. Minu lennust sai akadeemikuks mullateaduse erialal Loit Reintam. Minu abituuriumisse jõudmise ajaks olid eriti andekad õpilased ülikooli jõudnud ja mind pandi Tallinna koolinoorte loodusteadusliku ringi esimeheks. Meie tegevuse keskus oli Tallinna loodusmuuseum.

Koolivaheaegadel olin emale abiks heinateol ja muudel maatöödel. Emä oli kolinud Vetepere küla Kõrgemäe tallu. Ühel õhtul tulid meie õuele kaks neiukest ja palusid öömaja. Üks neist ütles, et on Moskva ülikooli tudeng, kes kogub materjali Eesti pisiimetajate uurimiseks. Kümmeaastat hiljem sain temaga rohkem tuttavaks: see oli Linda Poots, kes töötas Eesti Looduse vastutava sekretärina ja aastatel 1960–1984 peatoimetajana.

Sõjajärgse Eesti Looduse esimene peatoimetaja oli Erast Parmasto, kes ühena mitmetest võitles välja loa hakata ajakirja uuesti välja andma (1958).

Foto: Krista Viikant

Esimeses aastakäigus avaldas ta kahes numbris ka minu artiklid: käokulast ja metasekvoiast, viimane ilmus kaasautorluses Viktor Masinguga, kes oli Linda Pootsi abikaasa. Minust sai sage Eesti Looduse artiklite autor. Ka tänava artikkel on minu sulest ilmunud üks pikem ja paar lühemat kirjutist.

Kui ma vaatan tagasi varasemale ajale, siis ajakiri on väga palju muutunud välimuse ja esitusviisi poolest. Tahaks öelda: tundmatuseni paremaks, aga see poleks õiglane, sest aeg oleks ajakirja välimust nagunii muutnud. Igatahes paistab ta praegu väga ahvatlev.

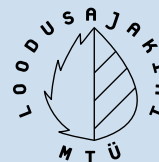
Kahtlemata on kõige tähtsam sisu, mis on tõepoolest usaldatav, teeb lugeja targemaks, aitab võidelda väärusaamade vastu, teatab kõige värskemaid uudiseid ja õhutab arutlema, mis meist kui osakesest loodusest saab, kui inimene ise ei võta midagi tõhusat ette elukeskkonna hoidmiseks.

Aga ütlen ka, et Eesti Loodus jääb talletama ajalugu: mis meie ajal looduses juhtus ja kuidas me neid sündmusi mõtestasime.

Raul Kask

EESTI LOODUS

70. aastakäik Nr 12, detsember 2019

Toimetuse address: Baeri maja, Veski 4, 51005 Tartu
e-post eestiloodus@loodusajakiri.eePeatoimetaja **Toomas Kukk**
742 1143, toomas.kukk@loodusajakiri.eeToimetaja **Juhan Javois**
5661 0851, juhan.javois@loodusajakiri.eeToimetaja **Katre Palo**
521 8771, katre.palo@loodusajakiri.eeToimetaja **Piret Pappel**
piret.pappel@loodusajakiri.eeKeeletoimetaja **Monika Salo**
monika.salo@loodusajakiri.eeKüljendaja **Raul Kask**
raul@ww.ee**Väljaandja: MTÜ Loodusajakiri**Endla 3, Tallinn 10122, 610 4105
www.loodusajakiri.ee
www.facebook.com/eestiloodusTegevjuht, reklaam: **Riho Kinks**
508 6690, riho.kinks@loodusajakiri.eeTurundusjuht: **Mariliis Kesküla**
501 0119, mariliis@loodusajakiri.ee**Tellimine:** www.tellimine.ee/loodusajakirjad
617 7717, tellimine@expresspost.eeAjakiri ilmub
keskkonnainvesteeringute keskuse toetuselKESKKONNAINVESTEERINGUTE
KESKUS

© MTÜ Loodusajakiri, Eesti Loodus®, 2019

Summaries of some articles can be found at
our web site www.eestiloodus.eeTrükitoode
4041 0820

PEFC sertifitseeritud

Käesolev toode on pärit
säästvalt majandatud
metsast ja kontrollitud
allikatest

www.pefc.ee

Trükitud trükikojas Printall

